

МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ХОРОВОГО ТОВАРИСТВА “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ БОЯН” У 20-Х – 30-Х РОКАХ ХХ СТ.

колективне музикування, до якого відносимо хоровий спів, займає чи не найважливіше місце в процесі формування особистості школяра. На початку ХХ ст., народним артистом Болгарії Б. Бочевим було створено самодіяльну дитячо-юнацьку хорову школу – сучасну форму хорової самодіяльності. На основі власних спостережень її засновник перерахував головні умови, необхідні для створення ефективної роботи хорової школи такого типу. Окрім необхідної кількості учасників колективу і їх детальному підборі, Б. Бочев акцентував свою увагу на необхідність підбору методично і музично підготовленого керівництва колективу, на контроль за індивідуальним розвитком хористів, а також на регулярних заняттях.

До проблеми організації шкільних хорових колективів кінця ХІХ – поч. ХХ ст. зверталась велика кількість науковців. Особливу увагу заслуговують праці Л. Коваль, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької і багатьох інших науковців у галузі музичної педагогіки і виховання. Аналізуючи їх наукові дослідження можемо зробити висновок про необхідність узагальнення та систематизації досвіду організації хорових співів у системі освіти. В сучасній педагогічній науці недостатньо висвітлено динаміку становлення хорового співу як навчального

предмета початкових шкіл України кінця ХІХ – початку ХХ ст.

На основі вищесказаного можемо зробити **висновок**, що розвиток теорії та практики навчання учнів початкової школи України хоровому співу має прогресивний характер. Сприяла цьому не лише державна політика в галузі освіти, а й популяризація досвіду передових музикантів, педагогів і вчителів.

1. Вессель Н. О народном училище. (Крозьясненню вопроса о центральных сельских училищах министерства народного просвещения). // Журнал Министерства народного просвещения. – 1868. – Ч. СXXXIX. – С. 908 – 1019.

2. Драч О.О. Развитие начальной школы в Украине (1861 – 1917 гг.): дис. на зодобуття наук. ступення канд. іст. наук: 07. 00. 01 “Історія України” / Драч Оксана Олександрівна; Харківський держ. Педагогічний ун-т імені Г.С. Сковороди. – Х., 2001. – 280 арк. – Бібліогр.: арк. 226 – 271.

3. Колягин Ю.М., О.А. Саввина, О.В. Тарасова Организация народного образования России вторая половина XIX в. // Начальная школа. – № 1. – 2006. – С. 95 – 100.

4. Маріо М.Д. Виховання молоді засобами православної духовної музики у закладах освіти України (кінець ХІХ – початок ХХ століття): автореф. Дис...канд. пед. наук: 13.00.01 / Маріо Маргарита Дмитрівна. – Х., 2000. – 19 с.

Стаття надійшла до редакції 23.09.2011

УДК 78.077

Марія Іздепська-Новіцька, асистент кафедри музикознавства,
методики музичного виховання та вокально-хорових дисциплін
Тернопільського національного педагогічного університету
імені В. Гнатюка

МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ХОРОВОГО ТОВАРИСТВА “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ БОЯН” У 20-Х – 30-Х РОКАХ ХХ СТ.

У статті досліджується музично-просвітницька діяльність хорового товариства “Тернопільський Боян”, яка проходила у складних суспільно-політичних умовах, однак справила значний вплив на підйом національної самосвідомості краян Тернопілля.

Ключові слова: Тернопіль, музично-просвітницька діяльність, хорове товариство, композитор, диригент, хор, концерт, товариства.

Літ. 25.

Постановка проблеми. В останні десятиліття українське музикознавство приділяє значну увагу вивченню і висвітленню досягнень національної культурно-мистецької спадщини, проте деякі аспекти розвитку українського регіонального музикознавства висвітлені ще недостатньо, значною мірою це стосується музичної культури Західного Поділля.

Так, зокрема, маловивченою сторінкою

розвитку музичних процесів є діяльність хорового товариства “Тернопільський Боян”, яке у першій третині ХХ століття відіграло значну роль в мистецькому житті краю, української музики в цілому і його складової частини хорового виконавства зокрема. До цієї проблеми аспектно зверталися дослідники-музикознавці М. Загайкевич, М. Черепанин, Л. Ханік, П. Медведик та інші.

Мета статті – висвітлити недостатньо

МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ХОРОВОГО ТОВАРИСТВА “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ БОЯН” У 20-Х – 30-Х РОКАХ ХХ СТ.

досліджені факти діяльності українського хорового товариства “Тернопільський Боян” на території Західного Поділля, структурувавши їх у хронологічній послідовності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Початок ХХ століття в Галичині характеризується значним зростанням інтересу до вивчення вітчизняної історії, витоків української культури, та активізацією аматорської мистецько-просвітницької діяльності. Значним чинником у збереженні та примноженні українських національних традицій в умовах політичного, матеріального та духовного гноблення у першій третині ХХ ст. на Тернопіллі стала діяльність хорового товариства “Тернопільський Боян”.

Хорове товариство “Тернопільський Боян” розпочало свою діяльність у 1901 році і до початку Першої світової війни пройшло складний шлях становлення, і досягнуло значних мистецьких вершин та стало центром культурного життя Західного Поділля. Перша світова війна перервала плідну роботу товариства майже на чотири роки.

Свою роботу “Тернопільський Боян” відновив у період національно-визвольних змагань 1918 – 1920 рр. Так, вибори нового комітету відбулися 21 вересня 1918 року. Значною мірою відновлення творчої діяльності “бояністи” завдячували приїзду до Тернополя композитора, диригента, виконавця і педагога Василя Безкоровайного [1, 41], який написав близько сотні творів у жанрі вокально-хорової та інструментальної музики. Першими виконавцями його творів були хор та організований ним у 1926 році оркестр “Бояна”, а також солісти товариства – сопраністки М. Гірняк, С. Коренець, С. Безкоровайна, тенори О. Ваврик і О. Клодзінський. У червні 1924 року львівське видавництво “Торбан” видало збірку творів В. Безкоровайного – хорові композиції для мішаного та чоловічого складів, фортепіанні п’єси та солоспіви на слова Б. Лепкого [12, 4]. Керуючи хором “Тернопільського Бояна” у 1921 – 1928 та 1937 – 1939 роках, В. Безкоровайний швидко став душею хору, улюбленцем співаків, а завдяки своїм фаховим якостям зумів підняти виконавство відновленого колективу на довоєнний рівень. Проте його громадянська позиція викликала різко негативне ставлення до нього польських властей, що призвело до його арешту і безпідставного утримування в ув’язненні упродовж 1919 року. В епістолярній спадщині знаходимо відгук учасників, які визначають “Тернопільський Боян” як найкращий хор, що представляв українську громаду краю. У своїх спогадах колишній тернополянин Б. Остап’юк відзначає, що “Боян” був найкращим репрезентативним мішаним хором

тернопільської громади. Членами хору були вчителі, старші громадяни, студенти та урядовці різних установ. Дисципліна, дружнє відношення та співжиття хористів, незважаючи часом на великі різниці у віку, були цінними прикметами цього хору [21, 201]. Відомі музиканти та культурні діячі Західної України визнавали його провідний мистецький статус в житті міста та значний виховний вплив на людей у порівнянні з колективами інших культурно-мистецьких та просвітницьких організацій. Попри активні зусилля польських шовіністів пригальмувати культурний розвиток українства, середина 20-х років позначилася активним концертним життям, хор багато виступає в Тернополі, концертує по містечках і селах Західного Поділля, щоразу запрошує до спільних виступів визначних митців: С. Крушельницьку, А. Остапчук, В. Божейко, В. Барвінського та ін. Окремо слід відмітити значну просвітницьку діяльність хору, зокрема вшанування видатних імен та дат в історії України. По особливому готувалися до уродин великого Кобзаря. Зокрема, українські мистецькі товариства Тернополя спільно відзначили 63 – річницю смерті Т. Шевченка 13 квітня 1924 року в залі “Міщанського Братства” при співучасті “бояністів” В. Безкоровайного, І. Приймової та Ю. Юхновича [11, 4].

5 березня 1924 року у цьому ж залі відбувся святковий концерт в честь Наталії Кобринської, на якому виступили запрошені зі Львова скрипаль О. Москвичів та співачка М. Свірська. Мішаний хор товариства “Бояна” виконав “Молитву за рідний край” Я. Ярославенка та “На небі сонце гасне” В. Безкоровайного [10, 4]. Зазначимо, що прикметним для діяльності “Тернопільського Бояна” стало проведення благодійних концертів. Так, 21 грудня 1924 року в залі “Української Бесіди” відбувся концерт “Свято Просвіти”, у якому виступили два хори – “Боян” та чоловічий хор “Міщанського Братства” під орудою П. Басси, сопранове соло виконала М. Гірняк. Чистий дохід мистецького дійства було призначено як дар для “Просвіти” [9, 4].

Розвиток аматорського виконавства в Галичині у 20-х роках ХХ ст. в Галичині гостро поставив проблему підготовки та виховання професійних кадрів у сфері української музичної культури, піднесення фахового рівня виконавців співаків та інструменталістів. Розв’язанню цього завдання значною мірою сприяло відкриття Філії Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка в Тернополі у 1928 році [24, 119], що значно збагатило та підняло на новий рівень культурно-мистецьку атмосферу в Тернополі. Тодішній довголітній

МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ХОРОВОГО ТОВАРИСТВА “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ БОЯН” У 20-Х – 30-Х РОКАХ ХХ СТ.

голова Музичного товариства ім. М. Лисенка, банківський урядовець О. Сіяк назвав діяльність цієї філії “Осередком української музичної культури на всю Подільську округу” [17]. Тут навчали гри на музичних інструментах, теорії музики та диригування, практику роботи з хором та оркестром, працювали тримісячні курси диригентів для керівників сільських просвітанських гуртків краю. Вихованці та педагоги цього закладу ставали активними учасниками хору та оркестру “Тернопільського Бояна”, залучалися до концертного життя інших музичних гуртків міста. Виступаючи у святкових академіях, вечорах класичної музики, вони стали вагомим чинником зміни співвідношення аматорських та професійних сил у контексті культурно-мистецького життя Західного Поділля.

У 20-х – 30-х роках “Боян” активно залучав до спільних концертів викладачів Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка, аматорів товариства “Просвіта”, “Української Бесіди”, організовував з ними цікаві і змістовні монографічні концерти, присвячені творчості Т. Шевченка, О. Кобилянської, Л. Українки, ювілейні концерти на честь М. Лисенка, І. Франка, Й. Кишакевича, Д. Бортнянського. До виступів запрошували відомих співаків та інструменталістів, зокрема, С. Крушельницьку, Р. Любінецького, М. Голинського, М. Дуду, С. Ковбузову, В. Тисяка, М. Сабат-Свірську, челиста Б. Бережницького, скрипалів О. Москвичева, Є. Перфецького та Ю. Криха [1, 43]. Зазначимо, що великий резонанс на всю подільську округу мав концерт “Бояна” 29 квітня 1928 року, приурочений роковинам смерті Т. Шевченка. Спеціально організований комітет представників всіх українських мистецьких установ Тернополя організував величне свято, у якому першу частину програми склали сольні виступи львівських виконавців: піаністки В. Божейко та скрипаль О. Москвичіва. Хор “Бояна” під орудою В. Безкоровайного виконав “Золоті зорі” О. Нижанківського та кантату “Шевченкові” К. Стеценка. Рецензент “Діла” вказує на особливо велику заслугу досвідченого диригента та піаніста щодо його вмілої диригентської руки в тінюванні всіх нюансів твору, а інтерпретацію та виконання кантати К. Стеценка “Шевченкові” характеризує як “з повним розумінням та викінченістю” [13, 6].

Заслугою В. Безкоровайного стало також те, що на своїх концертах “Тернопільський Боян” виконував всі великі хорові твори М. Лисенка з оркестром. На початках, коли не був створений свій оркестр, до таких творів, як “Б’ють пороги” М. Лисенка, “Хустина” Г. Топольницького –

запрошував військову оркестру 15 полку піхоти, стаціонарного в Тернополі [1, 44]. Участь професійного військового оркестру, безумовно надавала концертам більш урочистого, святкового характеру. Віддаючи належне праці свого диригента, артистичні сили товариства при сприянні громадськості м. Тернополя влаштували 9 березня 1929 року творчий вечір з нагоди 25-ліття його композиторської та диригентської діяльності [23]. Концертну програму склали твори ювіляра: “Країна див”, “Думи мої” (мішаний хор, диригент О. Сіяк), “Під весну” (жіночий хор, диригент О. Соневицька). Солоспіви “Задзвеніли струни”, “Треба всюди приятеля мати” виконала М. Гіряк, “На склоні гір” баритон О. Клодзінський. Фортепіанне соло бездоганно прозвучало у виконанні винуватця торжества, а “Думка-Шумка” – оркестру “Бояна”. В концерті виступили також скрипаль В. Комаровський, співачка С. Коренець і піаністка І. Любчак. Окрім зазначеної публікації про цю мистецьку подію згадують також інші джерела, зокрема, музичний журнал “Боян”, що виходив у Дрогобичі у 1929 – 1930-му роках, де у другому та третьому номерах цього часопису В. Безкоровайному була присвячена окрема стаття.

Високо оцінила працю митця львівська газета “Діло”: “Композитор, який власними силами добув собі музичні знання, творить дуже багато для нашої музичної культури. Друком видано вже його 74 твори, а коло 40 має ще в рукописах. Це неабияке багатство для музичної літератури, обіймаючи всі галузі, як вокальні так і з інструментальної ділянки. Під оглядом мелодичним і змістовним мають його твори характер виразно національний і в тому їх велике значення для нашої музичної культури” [14, 5]. Отже, цей концерт був одним з кульмінаційних моментів в історії “Тернопільського Бояна” 20-х років, він мав значний резонанс не лише в Тернополі, а й в усій Галичині. Плідна і багатогранна праця диригента та його хору викликала постійний опір польської буржуазної влади. Невдовзі В. Безкоровайного адміністративно перевели на нове місце праці до Золочівської гімназії, а згодом – звільнення із займаної вчительської посади. На загальних зборах “Тернопільського Бояна”, що відбулися 17 квітня 1929 року, диригентом був обраний Володимир Березовський – випускник Вищого Музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові, диригент, що мав досвід роботи з хоровими колективами у Львові (“Бандурист”) та у Перемишлі (“Боян”) [19, 382], автор кількох хорів на тексти Т. Шевченка, П. Карманського і Б. Лепкого.

МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ХОРОВОГО ТОВАРИСТВА “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ БОЯН” У 20-Х – 30-Х РОКАХ ХХ СТ.

До роботи в товаристві В. Березовський приступив у тяжких політичних умовах, в час, коли розгорялися польські репресії. Проте йому вдалося значно омолодити співочий склад “Бояна”, оновити репертуар, а це вимагало довгої кропіткої та напруженої праці. Вже через півроку, 12 жовтня 1929 р. хор “Бояна” підготував програму, що складалася виключно з творів наддніпрянських композиторів – К. Стеценка “Заповіт”, М. Леонтовича “Льодолам” та “Козака несуть”, О. Кошиця “Ой у полі, гей у Борисполі”, М. Лисенка “Б’ють пороги” [25, 99].

У 1930 р хор “Тернопільського Бояна” підготував програму, що складалася з творів М. Лисенка, і того ж таки року взяв участь у з’їзді українських хорів у Львові. Новий диригент продовжив традицію виступів хору в концертах колядок та шедрівок, у святкових та недільних богослужіннях в церкві Різдва Христового в Тернополі.

Свій 30-літній ювілей “Тернопільський Боян” святкував 24 травня 1931 року в камерній обстановці у вузькому слухацькому колі в залі “Української Бесіди” через жорстокі репресії польських буржуазних властей. Голова товариства О. Сіак у промові – огляді 30-літньої діяльності товариства розповів про етапи його становлення, розвитку і досягнень, про видатних митців сцени та естради, що виховалися в його надрах. Свято пройшло урочисто і піднесено, хоча не всі твори, зважаючи на їх складність, прозвучали рівно і викінчено.

В концертній програмі мішаного хору виконували кантату М. Лисенка “Б’ють пороги”, хорові твори В. Безкоровайного “Піду в садок” та В. Березовського “Весна”, а чоловічий склад хору виконав твір С. Людкевича “Косар”. Інструментальну частину програми представили молоді мистецькі сили Тернополя – викладачі філії Вищого Музичного інституту ім. М. Лисенка скрипаль Ю. Крих та піаністка І. Любчак [2, 115]. Надзвичайно цікавою з приводу програми та рівня виконання представлених творів є публікація в газеті “Діло” С. Людкевича, який був почесним гостем на ювілейних уродинах “Тернопільського Бояна”. Його рецензія під заголовком “Ювілейний концерт “Тернопільського Бояна”, на відміну від скупо інформативних повідомлень на мистецьку тематику інших, переважно анонімних дописувачів, подає фахову оцінку почутого і побаченого. Відомий музикант і композитор відзначив, що найпевніше держав себе, як ритмічно, так і інтонаційно, мужеський хор. Оцінкою “добре” сопрановій, а альтовій “дуже добре” означив автор виконання жіночими

голосами відмолодженого мішаного складу хору, проте мав зауваження до того, що “повної чистоти інтонації і ритмічної прецизності ще не встигли всюди досягнути за короткий час свого зі співання”. Через те й такий трудний до виконання твір, як Лисенкові “Б’ють пороги, потерпів значно, особливо ж у ховських, сміливо модульованих партіях другої частини”. Підсумовуючи, С. Людкевич вказує на те, що “хорове мистецтво – це справжнє фахове мистецтво, що не дається так легко взяти в руки прихапцем, а домагається інтенсивного, систематичного, а до того доцільного й фахового школення” [16]. Окрім Володимира Березовського у 30-х роках диригентами “Тернопільського Бояна” були Володимир Менцінський, який вів переважно чоловічий хор, та Володимир Майковський – скрипаль, гітарист та піаніст. Обидва вони одночасно керували хорами ремісників “Воля” та “Мета”, а також в різний час були диригентами чоловічого хору “Молодої Громади”, у якому співали учні середніх та старших класів українських навчальних закладів м. Тернополя [22, 130]. Окрім того, у 1937 році до Тернополя повернувся В. Безкоровайний, який брав участь як диригент та композитор у мистецьких імпрезах хору товариства. У цей час хор виконував такі твори, як “Туман хвилями лягає” з опери “Утоплена” і “Радуйся, ниво неполітая” М. Лисенка, “Ой закувала та сива зозуля” П. Ніщинського, “На вулиці скрипка грає”, та “Наша доля А. Вахнянина”, “Шедрик” М. Леонтовича, “Цигани” Р. Шумана [20, 59] та ін.

1931 року містами Галичини прокотилася хвиля святкових вшанувань 30-ліття митрополичих свячень Андрея Шептицького. “Тернопільський Боян” з цієї нагоди підготував добірну програму духовних творів – “Услиши, Господи” І. Лаврівського, “Камо піду” М. Лисенка, “Блажен муж” Д. Бортнянського. Виконання всіх творів отримало схвальну оцінку С. Людкевича, який у рецензії львівської газети “Діло” відзначив, що вибір програми і виконання духовних творів чоловічим і мішаним хором “Бояна” “разом заслуговує на повне визнання” [15]. З особливим пієтетом та щирою любов’ю ставилися тернопільські “баяністи”, до творчості основоположника української професійної музики М.В. Лисенка. Готуючи програму з його творів, тернопільські аматори працювали самовіддано і завзято, крок за кроком долаючи технічні та вокальні труднощі, організаційні перешкоди. Концерт, присвячений двадцятиліттю його смерті відбувся 5 березня 1933 року в залі товариства “Українська Бесіда”. Програму склали ві твори:

МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ХОРОВОГО ТОВАРИСТВА “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ БОЯН” У 20-Х – 30-Х РОКАХ ХХ СТ.

“Увертюра” – оркестрове виконання, соло сопрано М. Гірняк – “Садок вишневий”, “Айстри” (“Ой одна я, одна”), фортепіанне соло І. Любчак – “Ноктюрн cis-moll”. Кульмінацією цієї імпрези стало виконання творів М. Лисенка мішаним хором, серед них: “Орися ж ти, моя ниво”, “Туман ярм”, “Коломийки”, “Верховино”, а також постановка опери “Чорноморці” у виконанні солістів та мішаного хору в супроводі оркестру товариства [5, 51]. Поза всяким сумнівом, твори такого мистецького рівня і складності, очевидно, були під силу виконавському колективі, який володіє значними технічними та інтелектуальними здобутками в царині хорового та інструментального виконавства. Продовжуючи хронологічний огляд у діяльності “Тернопільського Бояна”, зазначимо, що у 30-х роках товариство провело ряд концертів та тематичних вечорів спільно з Музичним товариством ім. М. Лисенка. Ці імпрези мали виразний освітній зміст та знайомили слухачів з творами українського та зарубіжного музичного мистецтва. Так, 24 травня 1933 року хор “Бояна” презентував цілком нову програму присвячену творчості Л. Ван Бетховена. Мішаний хор виконав його ораторію “Христос на Оливній горі” в супроводі оркестру, чоловічий хор товариства – “Вечірню пісню” та “Тиху ніч”, оркестр презентував слухачам Увертюру до опери “Фіделіо” [4, 50].

З нагоди 120-х роковин від дня народження західноукраїнського композитора, диригента та священика, автора українського гімну Михайла Вербицького 8 листопада 1933 року в залі “Української Бесіди” відбувся музичний вечір – вшанування митця, який пройшов у традиційній формі “академії”. Музичну частину розпочав виступ оркестру Музичного інституту ім. М.В. Лисенка під керівництвом Ю. Криха, який виконав увертюру М. Вербицького, а чоловічий хор товариства – гімн “Ще не вмерла Україна”. З інструментальних творів прозвучала “Фантазія” – скрипкове соло у виконанні І. Качмарчука у фортепіанному супроводі О. Бондарівни. Програму мішаного хору “Тернопільського Бояна” склали світські хорові твори М. Вербицького (“Заспів”, “Цвітка”, “Згадка”), а також фрагменти з його Літургії: “Святий Боже”, “Іже херувими”, “Свят” [7, 75]. Підкреслимо, що цього ж року, з нагоди 50-річчя з дня смерті німецького композитора Ріхарда Вагнера, товариство організувало 21 листопада 1933 року освітньо-мистецький вечір. В концертній програмі у різних виконавських складах прозвучали фрагменти з опер, а саме: “Оповідь Лоенгріна” та “Весільна пісня” з опери “Лоенгрін”, “Привіт князеві” та “Хор паломників” з опери

“Тангейзер” та інструментальний твір “Пеан Вольтера” для віолончелі і фортепіано [3, 49]. Інтенсивним концертним життям відзначився 1934 рік. Особливо небуденно та урочисто відсвяткували тернопільські мистецькі товариства 120-ту річницю з дня народження Т.Шевченка. Вони залучили до участі в концерті 12 хорів, у яких співало 296 аматорів з різних культурно-мистецьких товариств краю [18]. 18 березня 1934 року тернополяни вшанували Дениса Січинського – одного з перших професійних композиторів Галичини, що народився на Тернопіллі і тісно співпрацював з товариством в перші роки його існування. В концертній програмі хор товариства виконав дві його кантати: “Дніпро реве” та “Лічу в неволі”. Сольний фрагмент з останньої (“Каламутними болотами...”) виконав тенор С. Чубатий. Солоспіви композитора “Фінале” та “Бабине літо” – співачка С. Стебницька. Акомпонувала на фортепіано хорові та солістці І. Любчак – Крих [24, 203].

6 травня 1934 року був влаштований музичний вечір “Сство музики”, у якому прозвучали оркестрові, хорові та вокальні мініатюри зарубіжних композиторів. Хоровий блок складався з “Добраніч” Й. Брамса та “Баркаролі” В. Березовського, “Серенади Ф. Абта”, “Gut nat” П. Абрахама, “Жайворонка” Ф. Мендельсона [6, 12]. Аналогічно до пошанування митрополита А. Шептицького у 1931 р., у 1936 р. “Боян” влаштував академію в честь 35-ліття перебування митрополита А. Шептицького на престолі, на якій було виконано “Думи мої” В. Безкоровайного до слів Т. Шевченка у виконанні тенора М. Голинського в супроводі симфонічного оркестру та його ж “Торжественний пеан” в супроводі фортепіано [1, 44]. Одним з останніх концертів “Тернопільського Бояна”, програму якого нам вдалося розшукати, став спільний захід, влаштований разом з товариством “Просвіта” – концерт, приурочений 125 річниці з дня народження Т.Г. Шевченка 12 березня 1939 року. У його програмі прозвучали: віолончельний твір В. Барвінського (назва не вказана), а також “Заповіт” і “Скорбна дума” М. Лисенка, та “Дума про невольника” Анатолія Вахнянина, які виконав хор “Тернопільського Бояна” під орудою В. Менцінського [8, 7]. Музично-просвітницька діяльність хорового товариства “Тернопільський Боян” була перервана трагічними подіями початку Другої світової війни.

Висновки. Отже, можемо констатувати, що діяльність хорового товариства “Тернопільський Боян” проходила у складних суспільно-політичних умовах, однак справила значний вплив на підйом

МУЗИЧНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ХОРОВОГО ТОВАРИСТВА “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ БОЯН” У 20-Х – 30-Х РОКАХ ХХ СТ.

національної самосвідомості краян, на розвиток культурно-мистецького життя Тернопілля. Заслугою учасників та диригентів “Тернопільського Бояна” зокрема стало розширення напрямів виконавської діяльності: концерти на пошанування видатних історичних дат та діячів української культури (Т. Шевченка, І. Франка, О. Кобилянської, М. Лисенка та ін.), тематичні вечори щодо популяризації творчості видатних зарубіжних композиторів (Л. Ван Бетховена, Р. Вагнера, Ф. Мендельсона, Р. Шумана та ін.), участь у святкових богослужіннях, у традиційних календарно-обрядових дійствах. Слід відзначити, що значне зростання виконавсько-технічного та художнього рівня колективу у 20-х – 30-х роках минулого століття дозволили ускладнити та урізноманітнити виконавський репертуар творами світської та духовної музичної класики вітчизняних та зарубіжних композиторів. Діяльність хорового товариства “Тернопільський Боян” демонструє значний поступ на шляху від аматорства до професіоналізму. Так, прикметною рисою творчих заходів, проведених товариством, стала популяризація не лише вокально-хорового, а й інструментального виконавства, запрошення до участі в них видатних виконавців не лише українського, а й європейського рівня.

1. Безкоровайний В. Децю про музичне життя міста Тернополя. // Шляхами Золотого Поділля. Регіональний Збірник Тернопільщини. – Філадельфія, ПА. 1970. – т. 2. – С. 41 – 48.

2. ДАТО, ф. 3. оп. спр. 214. – С. 115.

3. ДАТО, ф. 3. спр. 323 – С. 49.

4. ДАТО, ф. 3. оп.2 спр. 323. – С. 50.

5. ДАТО, ф. 3. оп. 2. спр 323. – С. 51.

6. ДАТО, ф. 3. оп.2. спр. 360. – С. 12.

7. ДАТО, ф. 3. оп. 2, спр. 360. – С. 75.

8. ДАТО, ф. 299. оп. 1, спр. 17 – С. 7.

9. Діло. – 1924. – Ч. 8. – С. 4.

10. Діло. – 1924. – Ч. 40 – С. 4.

11. Діло. – 1924. – Ч. 74. – С. 4.

12. Діло – 1924. – Ч. 125. – С. 4

13. Діло – 1928. – Ч. 115. – С. 6.

14. Діло. – 1929. – Ч. 6. – С. 5.

15. Діло. – 1931. – Ч. 142.

16. Діло. – 1931. – Ч. 120.

17. Діло. – 1933. – Ч. 109.

18. Діло. – 1934. – Ч. 26.

19. Медведик П. Діячі української музичної культури. Матеріали до біо-бібліографічного словника // Записки НТШ. Праці Музикознавчої комісії. – Львів. – 1993. – Т. ССХХVI. – С. 382.

20. Медведик П. Тернопільський “Боян”. До 90-річчя його заснування // “Тернопіль”. – 1991. – Ч. 1. – С. 59.

21. Остап’юк Б. Давній Тернопіль. Тернопіль: Погляд крізь століття // Історія міста очима емігрантів. / Тернопіль, 1992. – С. 201.

22. Остап’юк Б. Молода громада в Тернополі. Тернопіль: Погляд крізь століття // Історія міста очима емігрантів. / Тернопіль, – 1992. – 130 с.

23. Подільський голос – 1929. – Ч. 5.

24. Черепанин М. Музична культура Галичини. Київ: Вежа, 1997. – 328 с.

25. Ханік Л.Р. Історія хорового товариства “Боян”. Львів. – 1999. – 122 с.

Стаття надійшла до редакції 23.09.2011

*Наша дума, наша пісня
Не вмре, не загине...
От де, люди, наша слава,
Слава України!*

*Тарас Шевченко,
Пророк України
“До Основ’яненка”
[С.- Петербург 1839]*

“Щодня слід прослухати хоч один музичний твір, подивитися на хорошу картину і, якщо можливо, прочитати хоч який-небудь мудрий вислів”.

*Й. Гете
німецький поет*

